

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Koulunkäyntiavustajan työn sisältö

Marjatta Takala

marjatta.takala@helsinki.fi

Käyttäytymistieteellinen tiedekunta, Erityispedagogiikka

Tutkimuksia avustajan roolista

(mm. Hemmingsson ym. 2003.)

- Avustajatyyppejä:
 - - vierihoitoa
 - - lähietäisyydellä
 - - kutsuttava erikseen

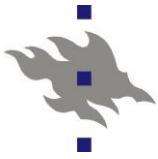
- Osallistumisen este/ takaaja

- Tavoite: vauhdissa mukana, akateemiset asiat ok.
- Tehtävä tehty, lapsi poissa!

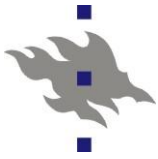
”Monistaja, nenänniistäjä vai opettaja?” (Wallenius, Klemelä & Laakko, 2004) (Tku)

- Turun perusopetusta antavat koulut ja 5 erityiskoulua, vastauksia 156 avustajalta.
- Eo- avustajat toimivat tietyssä luokassa, tietyn opettajan kanssa.
- Yleisopetuksessa usein saman oppilaan apuna.
- Työtehtävät: tuntien valmistelu, välineiden huolto, koulumatkojen/ tapahtumien järjestäminen (vähän yo), jotain muuta, aamu- tai iltapäivätoiminnan järjestäminen, rehtorin avustaminen (ei eo)

Nimiä

- “special needs auxiliary”
- “classroom assistant”
- “paraprofessional”
- “learning support assistant”
- “teaching assistant”

Tuen tarve yleensä tietyillä alueilla

- Viisi pääaluetta:

- 1) vuorovaikutus,
- 2) sosiaaliset taidot,
- 3) opetussuunnitelman tavoitteet,
- 4) henkilökohtainen hoiva ja
- 5) liikkuminen

- Tiivistys kolmeen alueeseen:

- fyysinen tuki, oppimisen tuki ja
sosiaaliset tarpeet.

(Foreman, Bourke & Mishra 2001)

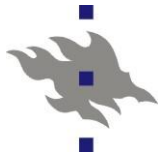
Helsingin opetusviraston mukaan

- “Koulunkäyntiavustaja tukee oppilasta opetukseen osallistumisessa. Hän osallistuu yhdessä opettajan kanssa oppilaan opetusta, kuntoutusta ja koulutyötä koskevaan toteutukseen ja suunnitteluun. Tarvittaessa koulunkäyntiavustaja auttaa ja opastaa oppilaita arkielämän taidoissa kuten pukeutumisessa, ruokailussa jne.”
- Koulunkäyntiavustaja voi toimia myös aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajana.

Koulunkäyntiavustajan ammattitutkinto

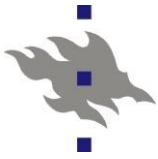
- 1. Koulunkäyntiavustajan työn toimintaympäristöt
 - 2. Ihmisen kasvun tukeminen
 - 3. Oppimisen ohjaaminen
 - 4. Toimintakyvyn tukeminen.
-
- <http://www.peda.net/veraja/ikko/kka/tutkinto/>

Takalan tutkimuskysymykset

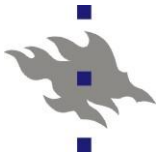
MITÄ TYÖ SISÄLTÄÄ?

MITEN YHTEISTYÖ OPETTAJAN
KANSSA TOIMII?

Tutkimuksen kuvaus

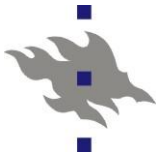
- Koulunkäyntiavustajien (N= 9 eo + 5 yo) varjostus ja haastattelu
- Yhden eo ja yhden yo puolen työparin haastattelu
- Neljän avustajan ryhmähaastattelu
- Avustajien sekä avustajien koordinaattorin palaverin seuraaminen

Tutkimuksen tavoite ja menetelmät

- Seurata avustajaa oppituntien aikana
- Saada käsitys, mitä avustaja tekee luokassa
- Seurata avustajan päivän kulkua

- Avustajan työ ylös minuutilleen
- Töiden ryhmittely
- Luotettavuuden varmistaminen

Materiaalin koko

- Tutkimusta varten seurattiin yhteensä 60 oppituntia:
- äidinkieli 19
- matematiikka 17
- kuvaamataito 10
- ympäristötietoa 2
- käsityötä 4
- historia 2
- liikunta, fysiikka, biologia, musiikki, englanti, uskonto 1

Tutkimuksen tuloksia: työtehtävät luokassa

- 1 oppilaan avustaminen
- 2 opettajan avustaminen
- 3 pienryhmän/puolen luokan avustaminen/opetus yksin
- 4 koko luokan opettaminen
- 5 keskustelu opettajan/toisen aikuisen kanssa/vanhemman
- 6 keskustelu oppilaan kanssa
- 7 käytöksen ohjaus
- 8 odotus /tarkkailu/kuuntelu
- 9 hoiva
- 10 siirtymätilanne /taksille, syömään tms. vienti
- 11 järjestelyä luokassa /esityöt/valmistelu

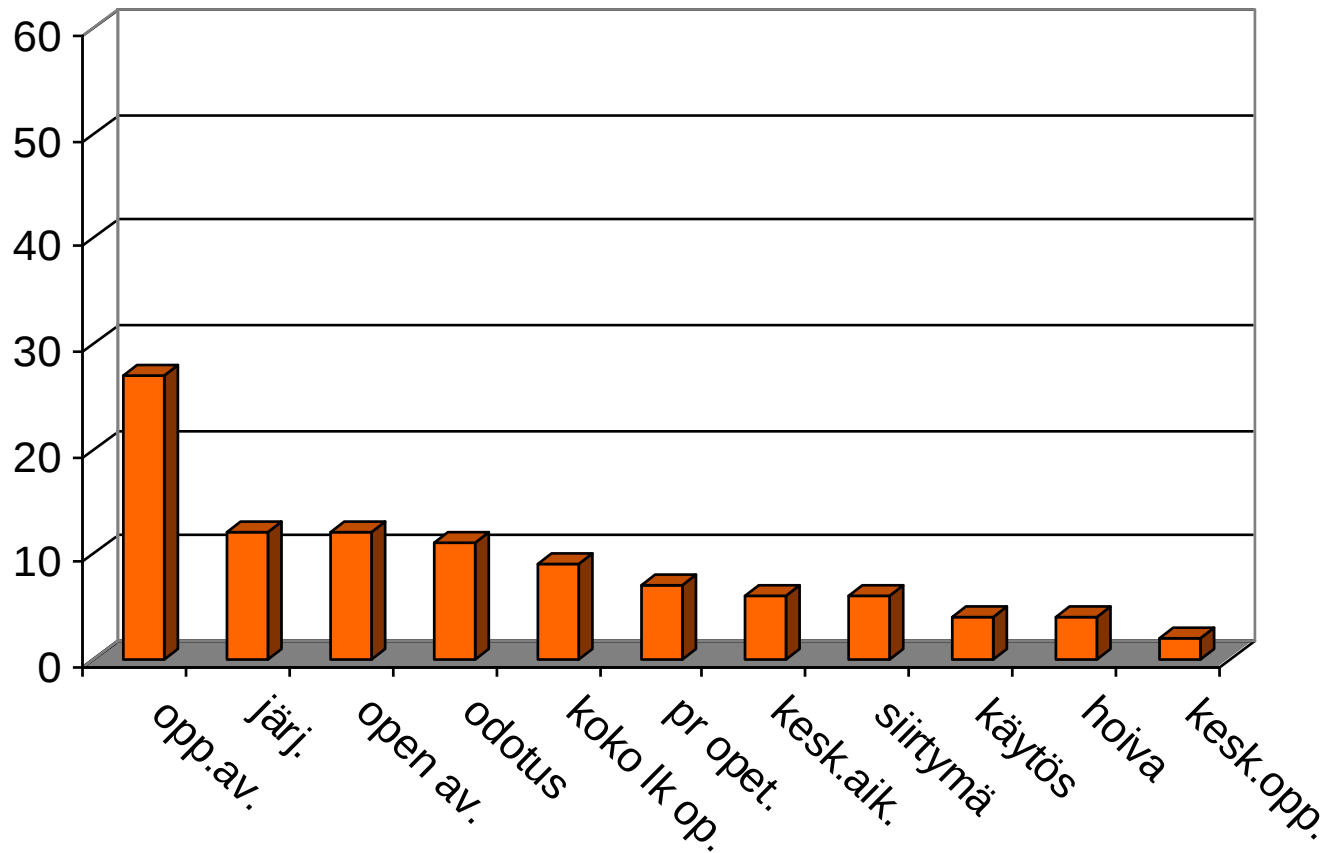

Erityisopetuksen yleisimmät työtehtävät

- oppilaan avustaminen 27 %
- järjestelyt, esityöt 12 %
- opettajan avustaminen 12 %
- odotus 11 %
- koko luokan opettaminen 9 %
- puolen luokan, pienryhmän tai yksilön opetus 7 %
- keskustelu opettajan kanssa 6 %
- siirtymätilanne 6 %
- käytöksen ohjaus 4 %
- hoiva 4 %
- keskustelua oppilaan kanssa 2 %

Erityisopetus, N= 9

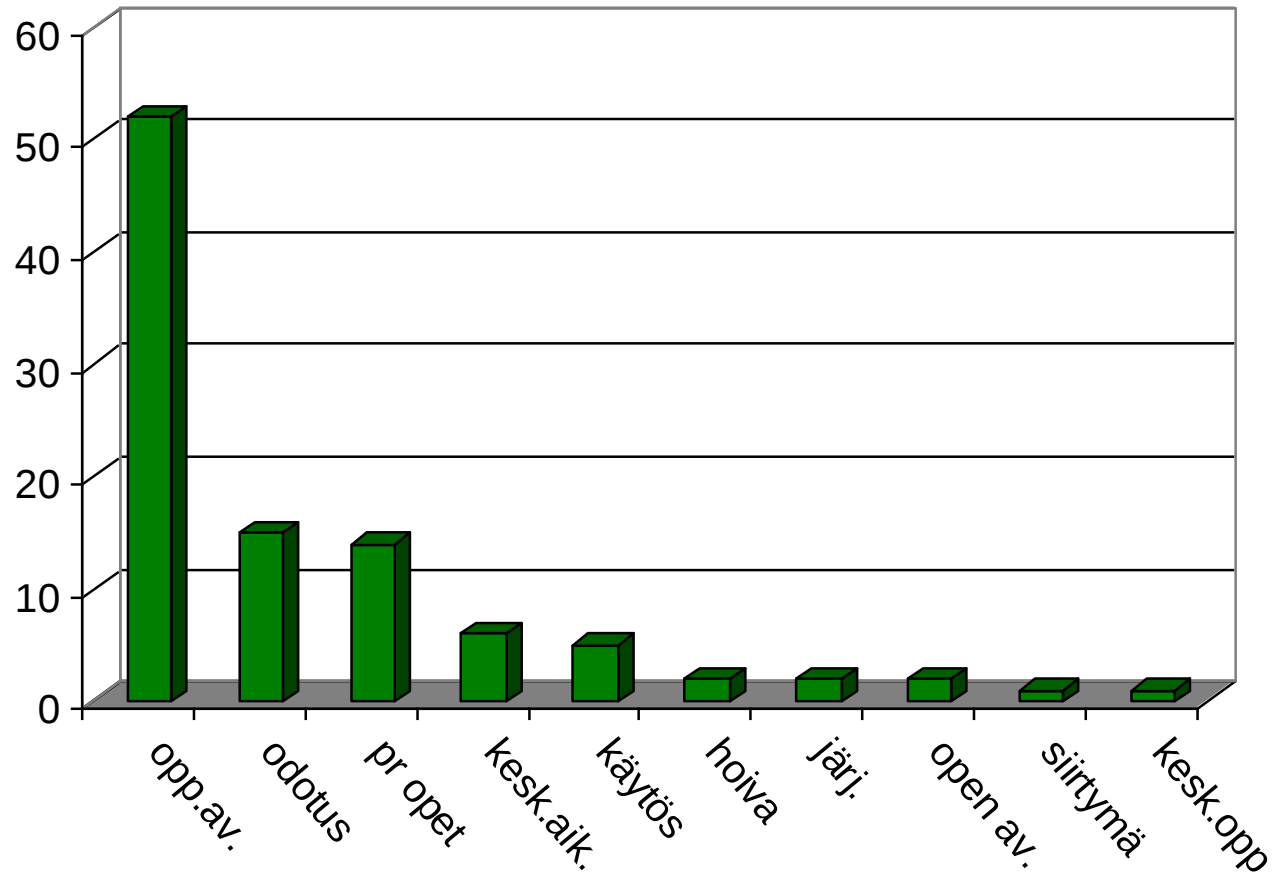

Yleisopetuksen yleisimmät työtehtävät

- Oppilaan avustaminen 52 %
- Odotus 15 %
- Puolen luokan, pienryhmän tai yksilön opetus 14 %
- Keskustelua aikuisten kanssa 6 %
- Käytöksen ohjaus 5 %
- Hoiva 2 %
- Järjestelyt, esityöt 2 %
- Opettajan avustaminen 2 %
- Siirtymätilanne 1 %
- Keskustelua oppilaan kanssa 1 %

Yleisopetus

Vertailua eo ja yo: kolme yleisintä

■ Erityisopetus:

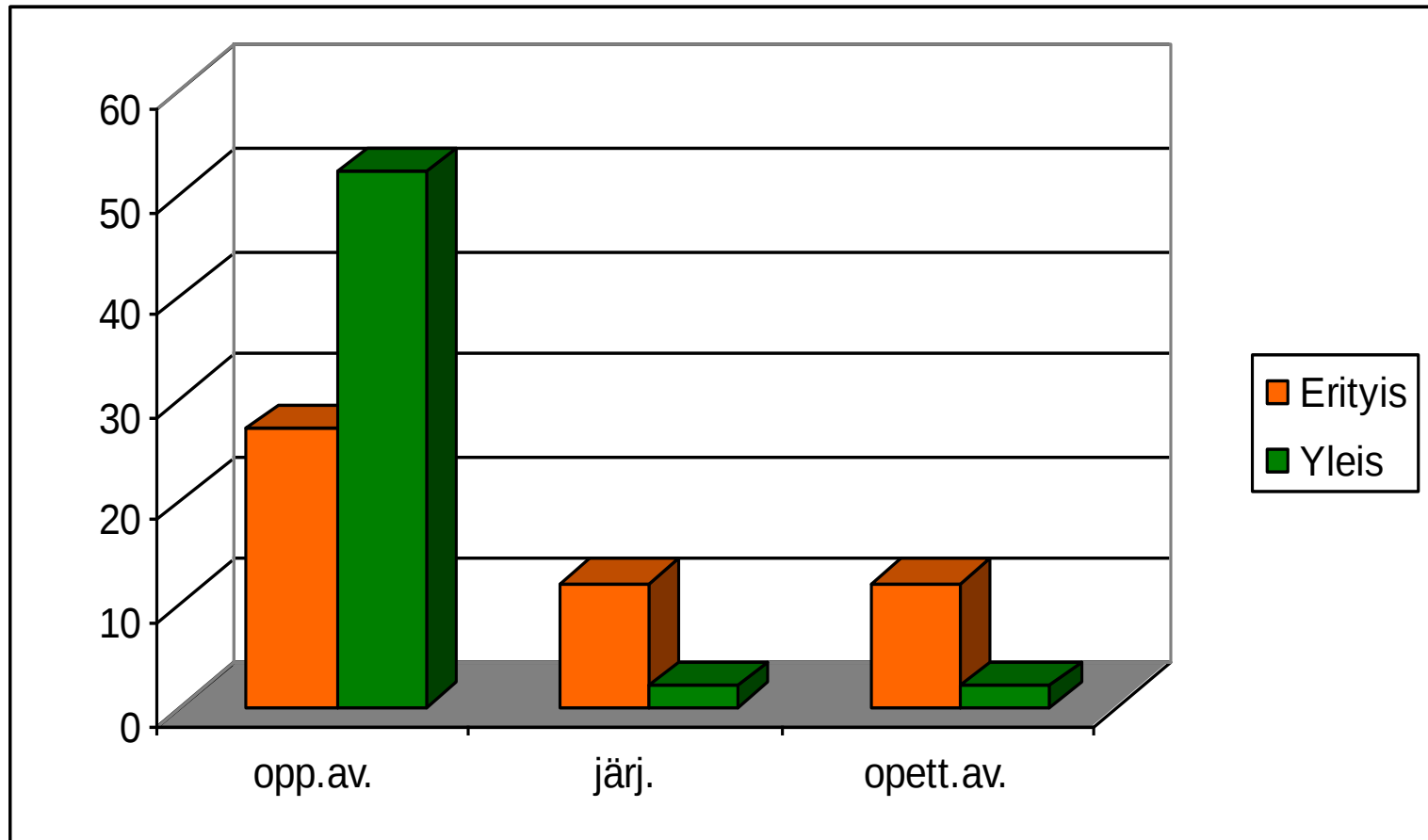
- Oppilaan avustaminen 27 %
- Järjestelyt, esityöt 12 %
- Opettajan avustaminen 12 %
- Odotus 11 %

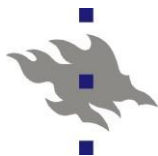
■ Yleisopetus:

- Oppilaan avustaminen 52 %
- Odotus 15 %
- Puolen luokan, pienryhmän tai yksilön opetus 14 %
- Keskustelua aikuisten kanssa 6 %

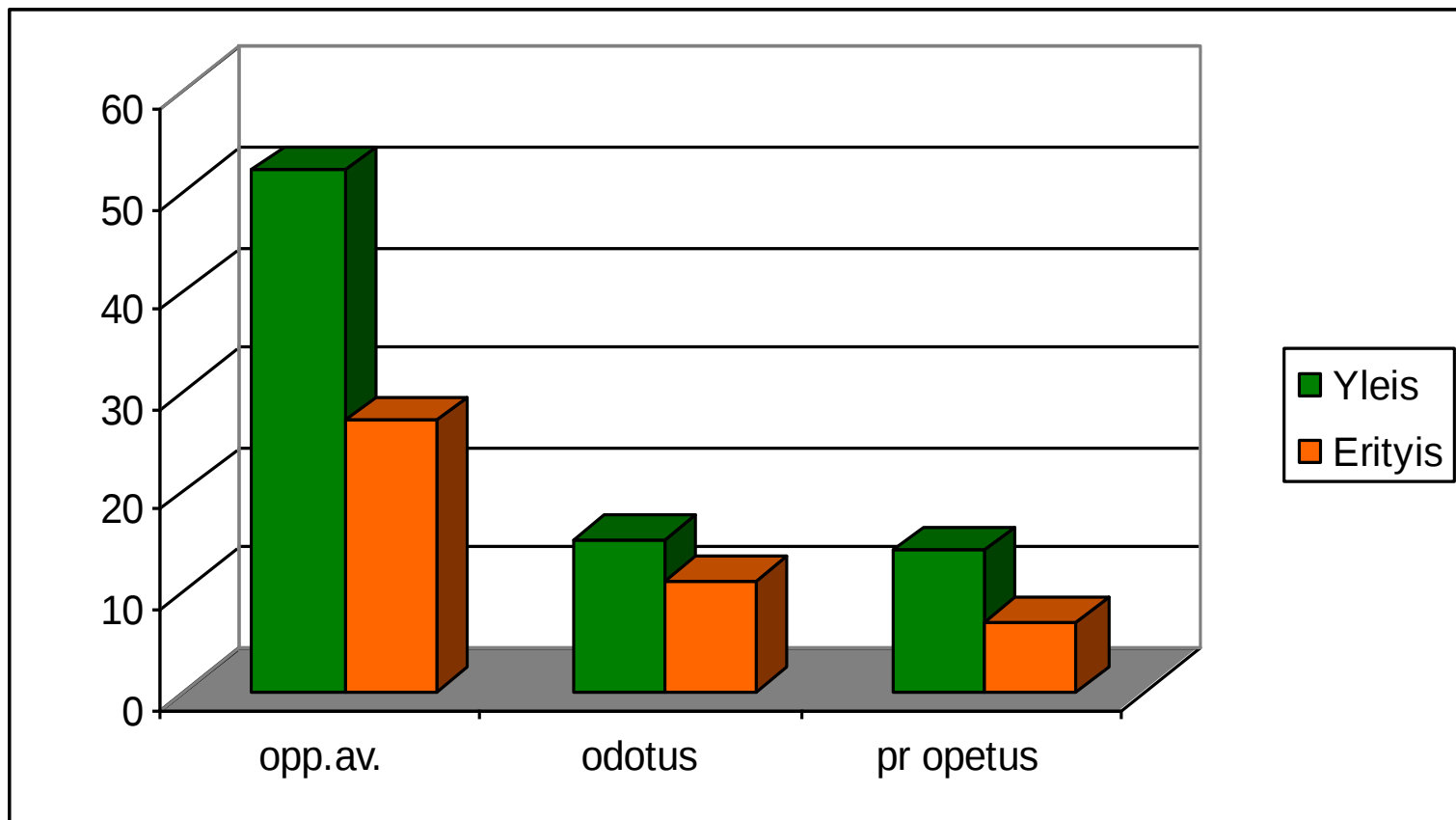

Erityisopetuksen kolme kärjessä , vrt. samat yo:ssa

Yleisopetuksen kolme kärjessä, vrt. eo

Erottelu pienten (I-II ja isojen oppilaiden suhteen (III>) ERITYISOPETUS, eniten aikaa veivät

- Erityisopetus, pienet:
 - - oppilaan avustaminen
 - - esityöt, järjestely, valmistelu
 - - siirtymätilanne
 - pienryhmän/yksilön opetus
- Erityisopetus, isot:
 - - oppilaan avustaminen
 - - odotus, tarkkailu, kuuntelu
 - - opettajan avustaminen
 - - koko luokan opettaminen

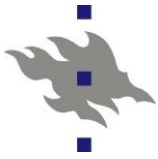
Erottelu pienten (I-II ja isojen oppilaiden suhteen (III>) YLEISOPETUS

■ Pienet:

- - oppilaan avustaminen
- - pienryhmän, yksilön opetus
- - odotus, tarkkailu, kuuntelu
- - keskustelu aikuisen kanssa

■ Isot:

- - oppilaan avustaminen
- - odotus. tarkkailu, kuuntelu
- - pienryhmän/yksilön opetus ja käytöksen ohjaus

Avustajan työn keskeinen sisältö

■ I OPPILAAN AVUSTAMINEN

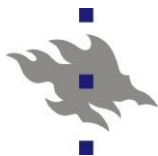
- siirtymätilanteet, käytöksen ohjaus, keskustelu kaikkien kanssa sekä hoiva

■ II OHJAUS/OPETUS YKSIN

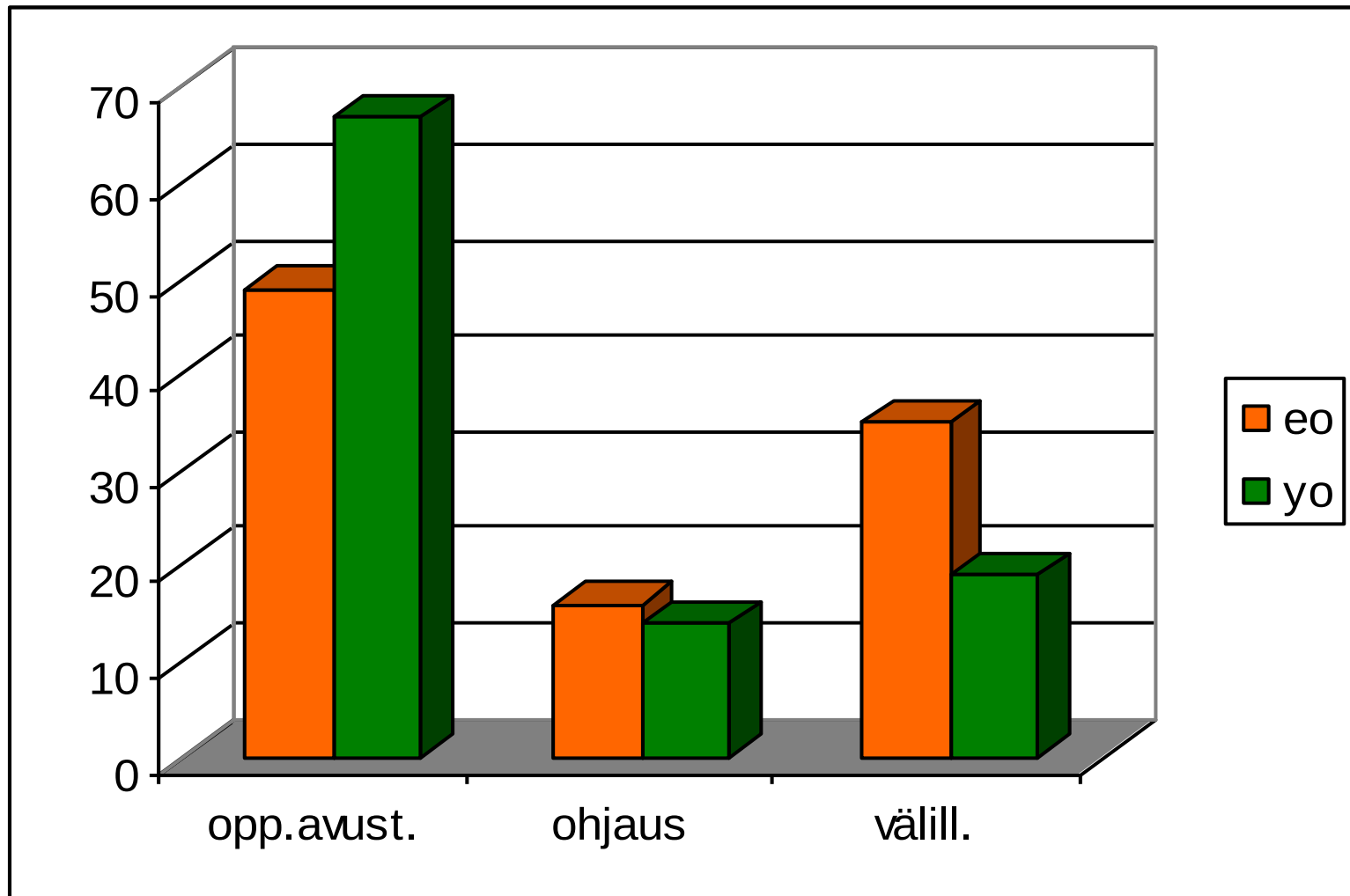
- yksilön, pienryhmän, puolen tai koko luokan kanssa

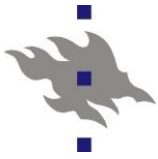
■ III VÄLILLISET TEHTÄVÄT

- opettajan avustaminen, järjestely/esityöt, odotus/tarkkailu/kuuntelu (myös kokoukset, suunnittelu ym. luokan ulkopuolinen työ)

Tehtävät tiivistettynä

Yhteenveto

- Erityisopetuksen avustaja ehtii tehdä paljon muutakin kuin avustaa oppilasta.
- Opettajan avustaminen työllistää avustajaa enemmän erityisopetuksessa.
- E-opetuksen oppilaat tarvitsevat enemmän tukea, siksi hoiva ja siirtymätilanteiden hoito vie aikaa.
- Yleisopetuksessa on tavallista antaa avustajalle pieni ryhmä erikseen opetettavaksi.
- Molemmissa koulumuodoissa ns. odotusta on avustajalla 11-15 % työajasta.
- Yhteistä suunnittelu-aikaa ei opettajalla ja avustajalla ole.

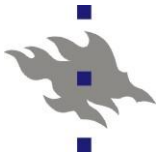
Haastattelujen yhteenveto: avustajatyyppejä

- **Hoivaaja:** Äiti/isähahmo, syli, kosketus, aikaa kuunnella lapsen asioita.
- **Tekninen tuki:** Hakee taksilta, ottaa sisään, auttaa kirjaa eteenpäin, vie, tuo, hakee, pois heti kun lapset lähtevät. Tavoite saada päivä sujumaan.
- **Kehittäjä:** Tekee ehdotuksia, kokeilee myös muissa luokissa oloa. Koko ajan joku projekti menossa, jos luppoaikaa, tekee projektiaan.
- **Läsnäoleva avustaja:** Auttaa oppilaita selviytymään, juttelee hiukan opettajan kanssa työstä etu ja/tai jälkikäteen. On hereillä, ei tarvitse erikseen pyytää paikalle, sensitiivinen tilanteelle. Tavoite olla tarpeeton.
- **Aloitteeton avustaja:** Istuu perällä, auttaa kun/ jos pyydetään, välituntisin opettajanhuoneeseen, ei tee mitään valmistelevia töitä, opettaja joutuu ohjaamaan ja jopa korjaamaan tehtyä.

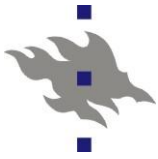
Suunnittelu avustajan näkökulmasta

- Halukas suunnittelemaan opettajan kanssa.
- Halukas kuulemaan suunnitelman etukäteen.
- Suunnitteluksi riittää pari minuuttia ennen tai luokkaan kävellessä.
- Antaa omia ideoitaan suunnitteluun silloin tällöin, kun mieleen tulee.
- Ei ole lainkaan kiinnostunut suunnittelusta.

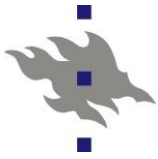
Yhteistyö avustajan näkökulmasta

- Aina mukana kokouksissa ja toivoisi niitä lisää, sekä opettajien että avustajien kanssa.
- Osallistuu opettajien kokouksiin, ja
 - a) koee ne hyödyllisiksi tai
 - b) ei koe niitä kovin hyödyllisinä.
- Osallistuu lisäksi kaikkiin hojks-palavereihin ja keskustelee vanhempien kanssa.
- On mukana tiimissä, jonka kokouksiin osallistuu.
- Ei ole koskaan tavannut vanhempia eikä osallistu palavereihin.

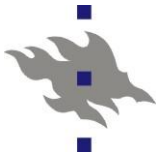
rajauksia (avustajan näkökulma)

- *"Tää ei oo niinku tavallaan.. ei kuulu mulle, ku mä sanon et tämä työ ei nyt kuulu mulle...."*
- *"Herkästi laitetaan avustaja jonku semmosen kanssa jonka kans ei tulla toimeen."*
- *"Mulle ei kävis sellanen että.. että mun pitäis olla ykkösestä kuutoseen valmis menemään koska.. siitä ois jo niin hirveen paljo pitäis tietää.. missä ne menee ja.. että nää (pienet) pystyy hallitsemaan."*

TOIVEITA, avustajan näkökulma

- *“Avustajan työ on ihmissuhdeosaaja, elämänopettaja, rajojen asettaja.”*
- *”Mä odotan opettajalta sitä, että se kohtelee mua niinku toista aikuista. Eikä niinku vaan jotain.. avustajaa.. (naurahtaa).*
- *Että se pitää toisena aikuisena.. mut et sanoo sitte reilusti että.. .., et mitä hän odottaa avustajalta.”*

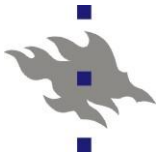
TOIVEITA, opettajan näkökulma

- *"Kykyä olemaan spontaani ja toisaalta sellainen hiljainen taustavaikuttaja."*
- *"Kaipas sitä omatoimisuutta....et ei tarvii aina sanoo avustajalle että no niin nyt sä voisit niinku mennä..."*
- *"Levollisena aikuisena, ihan vaan semmoisena rauhan tuojana."*

AVUSTAJIEN OHJEITA UUSILLE AVUSTAJILLE

- *“Rehtori käytti joka luokassa, Esitteli talon ja sitte..
opettajat. Niin se oli musta niin positiivinen.”*
- *“Että kysele!”*
- *“Tärkeää, että muistaa olla semmonen aikuinen ihminen!”*

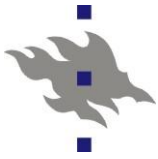
Opettaa vai avustaa

- Tavoitteena hyvä opetus.
- Jos avustajille lisää velvollisuuksia, myös lisää auktoriteettia (Gibson & Patrick 2008)

KOULUTUKSEN MERKITYS

- Kun avustajien koulutus lisääntyi, he saivat myös enemmän opetusta muistuttavia tehtäviä
- Koulutus lisäsi avustajien itseluottamusta ja työtyytyväisyyttä
- Avustaja osa tiimiä (Bedford, Goddard & Obadan 2006)

Yhteistyö

- Opettaja ja avustaja ovat työpari
 - Opettajalla on pedagoginen vastuu
 - Sitä EI saa siirtää avustajalle
 - Avustaja on vastuussa hyvästä avustamisesta
 - Hän on oppilaalle mahdollistaja
-
- Joskus avustajan on syytä vetäytyä
 - Opittu avuttomuus oppilailla
 - Kuka on avustajan esimies?

Työmotivaatio

TYÖ- YMPÄRISTÖ

- Ympäristön laatu
- Tulot
- Koulutus
- Työllisyys

ITSENSÄ TOTEUT- TAMINEN

- Arvostus
- Työn autonomia
- Työn
mielekkyyys

YHTEISÖ- SUHTEET

- Vuorovaikutus-
mahdollisuudet
- Suhde esimieheen
- Ilmapiiri

TYTYMÄTTÖMYYS työhön

RISTIRIITA

Edellytykset

Vaatimukset

Odotukset

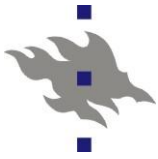
Mahdollisuudet

TASAPAINO

TYÖ-
YMPÄRISTÖ

TYÖN-
TEKIJÄ

TYTYVÄISYYS työhön

Yhä parempaan työviihtyvyyteen

- Haasteita sopivasti, vaan ei liikaa
- Tanssihiiret
- Kyvyt käyttöön
- Kysy ja tarjoudu, sovitaan työnjaosta
- Tiimit
- $1+1>2$!